

v těchto však jen tenkrát, jestliže hnací stroj má vliv na práva cizí nebo na povahu, tok nebo výši vody vod veřejných (§ 17 zák. vod. pro Čechy, § 2 vod. zák. pro Krajinu, § 15 vod. zák. pro Štýrsko, § 16 vod. zák. všech ostatních zemí). Z toho plyne, že ke zřízení hnacích strojů ve vodách veřejných jest bez výjimky zapotřebí úředního svolení, při vodách soukromých však jen tenkrát, dotýkají-li se jakýmkoli způsobem práv osob třetích nebo mají-li jakýkoli vliv na vody veřejné. Rovněž ke každé změně jejich, pokud tato má vliv na tok, spád neb užívání vody veřejné, dlužno vymoci si svolení politického úřadu (§ 18 česk., § 3 krajinského, § 17 všech ostatních zák.). Ze slovního znění cit. §§ 16 a 17 jde však na jevo, že i ku zřízení jednotlivých součástí hnacích strojů jako stavidel, náhonů, nádržek a pod. se vyžaduje úřední povolení. Právem však Peyrer (Wasserrecht str. 248) poznamenává, že změny a opravy vnitřních děl vodních z pravidla není nutno úřadu ohlašovati, poněvadž na tok, spád nebo výši vody nemívají účinku.

Samozřejmě jest, že vzhledem ku vynikající důležitosti hnacích strojů vodní zákon jim plnou pozornost věnovati musí, jednak aby k podpoře oněch odvětví průmyslových, jež vodní síly nutně potřebují, zřizování hnacích strojů v případě potřeby cestou vyvlastnění usnadnil, jednak však též, aby soukromým poměrům právním a zájmům veřejným potřebné ochrany proti každému porušení jich poskytl, poněvadž při používání hnacích strojů mohou nastati kolise různých práv požívacích, jež citelnou škodu, jak pro ostatní vodní interesenty, tak i pro zájmy veřejné snadno mohou míti v zápětí, a sice škody, jichž pravé příčiny jen z těžka lze poznati a jež tudíž též nesnadno lze napravit (Peyrer, str. 249; srv. čl. Zdýmadla).

Strojnictví (stavba strojů) je živností svobodnou (obchodní a živnostenská komora ve Vídni). Ministerstvo orby srozuměvši se s min. vnitra prohlásilo vzhledem k tomu, že stavba hospodářských strojů i tam, kde se neděje po továrnicku, spojuje v sobě více živností a tudíž vzdělání ve veškerých odvětvích této živnosti vyučením a delší praxí, která je zpravidla jen v určitém oboru, namnoze je vyloučeno a tím zpravidla nemožno podati průkaz způsobilosti k nastoupení živnosti stavby strojů ve všech odvětvích, že nemůže zařaditi živnost tuto mezi živnosti řemeslné ve smyslu § 1 odst. 2 živnostenské novely z 15. března 1883 č. 39 ř. z. Stavba mlýnů je odvětvím stavby strojů a předpokládá, provozuje-li se v plném rozsahu, vědomosti strojního technika neb strojníka. Mlýny pro potřebu venkova jsou obyčejně velmi jednoduché konstrukce a k jich zřizování jsou dostatečně způsobilými zkušenými praktičtí řemeslníci, kteří byli po delší dobu zaměstnáni při pracích zřizovacích a opravných. Stavba mlýnů, jsouc odvětvím stavby strojů, jest živností svobodnou. Co se týče živnostenské povahy stavby mlýnů větrných, náleží stavba ta k stavbě mlýnů a strojů; dlužno ji počítati, byla-li ohlášena co samostatná živnost, ku svobodným živnostem, ježto ji min. nař. ze dne 30. června 1884 č. 110 ř. z. mezi řemeslnými živnostmi neuvádí. Spřízněností stavby mlýnů s živností truhlářů a stavitelů mlýnů ve smyslu § 106 živn. ř. je úplně odůvodněno, aby byli živnostníci, kteří se výhradně zabývají výrobou tohoto článku, přijati do společenstva truhlářů, kolářů, bednářů, stavitelů varhan a mlýnů atd. (obch. a živn. komora ve Vídni). Výroba strojů větrem hnaných je živností samostatnou a sice řemeslnou (obch. a živn. kom. v Praze). Zřízení

a tudíž též oprava parního stroje předpokládá vzhledem k tomu, že se zde jedná o bezpečnost života, zvláštní vědomosti odborné a spadá tudíž do oboru oprávnění strojníka; naproti tomu předpokládá na př. oprava strojů mláticích jen způsobilosti, jichž nadíti se lze též od výrobce strojů řezacích (obch. a živn. kom. v Linci). Ku stavbě strojů náleží též výroba elektrických lamp. Tyto musí, mají-li správně působiti, souhlasiti se silou proudu strojů dynamických a jen, když je tu vzájemná shoda, lze docíliti elektrického světla. Ježto pak nelze vyrobiti elektrické světlo právě tak bez lampy jako ne bez dynamického stroje a obě lze si jen ve spojení mysliti, nutno pokládati elektrickou lampu za část dynamického stroje. Ježto pak nelze upotřebiti dynamického stroje bez elektrické lampy, nutno tudíž považovati výrobu lamp a strojů za jedno odvětví výrobní. Není tudíž zřizování strojů dynamických a lamp vzhledem k těmto, žádnou samostatnou živností, jež by podléhala vlastnímu ohlášení, pokud se týče, zdanění (obch. a živn. kom. v Linci). Stavitelé strojů hospodářských mohou části strojové nejen pro sebe ze železa liti, nýbrž je též po spracování dále prodávati (obch. a živn. kom. v Praze). Zřizování strojů na čištění obilí, mletí ovoce a kruhadel (cetlíků) přísluší zhotovitelům strojů a nářadí hospodářských. Tato živnost je živností svobodnou a není třeba průkazu způsobilosti. Tím však není vysloveno, že jsou též řemeslné živnosti, do jichž oboru spadá některý z uvedených článků, oprávněny k jeho výrobě (obch. a živn. kom. v Linci). Dílny a továrny na stroje neobchodují zpravidla s čepely mlýnských pil a pilníky; může se však přihoditi, že je za příčinou dokonalého zhotovení svých výrobků samy zhotovují neb odbírají a svým objednatelům dodávají, k čemuž jsou oprávněny dle § 37 živn. ř. Je-li spojena továrna na stroje se slévárnou, může též vyráběti a prodávati kovářiny. Převzala-li (továrna) zřízení pily, je též oprávněna všechny k tomu potřebné pomocníky jiných živností přibrati (obch. a živn. kom. v Celovci). Živnostenská výroba strojových řemenů hnacích je odvětvím řemeslné živnosti řemenářské a je tudíž třeba průkazu způsobilosti, chtějí-li živnost tu vykonávati jircháři; výroba ta přísluší tudíž ve městech řemenářům a, není-li jich na venkově, sedlářům (vým. dolnorak. místodrž. ze dne 1. února 1893 č. 5325). Netřeba zajisté podotýkati, že čerpadla a stříkačky zhotovují se dnes ve zvláštních továrnách, jež mají povahu továren na stroje. Stavba požárních stříkaček nespadá do živnostenského oprávnění mědikovců, nýbrž strojníků (obch. a živn. kom. ve Vídni) (viz sbírku dobrozdání »Frey-Maresch«).

Stromařství.

Stromařství počítati dlužno za zvlášť důležité odvětví zemědělství. Zvláštního upravení zákonného dostalo se jemu z toho důvodu, že i jiné veřejné, jmenovitě zdravotní zájmy toho žádají, by stromy byly náležitou měrou pěstovány a chráněny. Zájmy veřejné zastoupeny jsou při stromařství podobným způsobem, jako při lesnictví. I trestalo se již dle starších předpisů poškozování stromů a stromořadí podél veřejných silnic a cest jako přečin peněžitými pokutami a vězením. Kromě toho byl škůdce povinen k náhradě a mohl být přidržán k úhradě nákladů s vysazením nových stromků spojených. Poškození starých stromů bylo trestnějším, nově sazené stromy (místo poškozených) měly být tébož stáří; pokud to možno nebylo, měly se dáti za starý strom mladé stromky cenou jemu rovné (dek. dv. kanc. ze dne 13. ledna 1837 č. 21859). Dále bylo nařízeno, že se mají